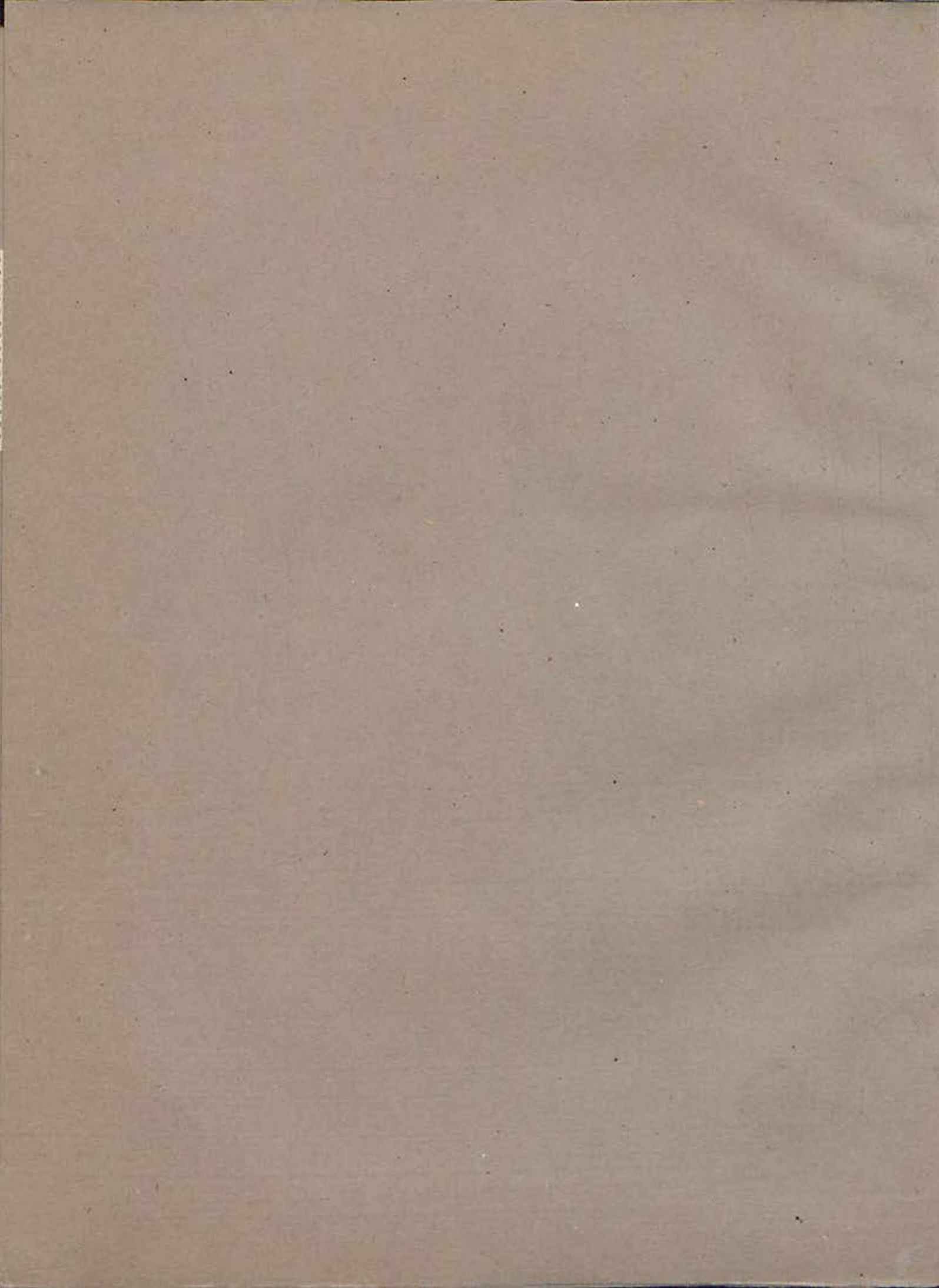

BIBLIOTHECA R. SCIENT.
UNIV. BUDAPESTINENSIS.

R. M. K. II.

Sz. 234

FILIVS MORTIS
S E U
S. FRANCISCVS BORGIA
E DVCE GANDIÆ
Generalis tertius Societatis Jesu.

A
Sanctissimo Domino Clemente X.
Inter Divos relatus.

D U M
A Senatu Populoque Academi.
co Episcopalis Vniversitatis Cassoviensis
solenni ritu celebraretur,

PANEGYRI ADUMBRATUS
Per
P. Valentinum Balogh è Societate Jesu.

Cassoviæ Typis ERICI ERICH. 1671.

FILIUS MORITIS

S E N

S. FRANCISCVS BORGIA

B. D. V. C. E. G. A. N. D. I. E.

Generalis tertius Societatis Jesu.

Sanctissimo Domino Clementi X.

Interfectus.

A. S. C. H. A. T. I. S. A. C. A. D. E. M. I. A.

co. Episcopus Universitatis Castellensis

Johanni tunc celebrantur.

P. A. N. T. A. G. Y. R. I. A. D. N. A. B. R. A. T. I. S.

Per

P. Valentinum Balogh Societatis Jesu.

C. O. S. T. A. N. T. I. N. O. P. O. L. I. T. A. N. A.

C. O. S. T. A. N. T. I. N. O. P. O. L. I. T. A. N. A.

S. Franciscus Borgia, Gandiæ Dux
Societatis IESV III Generalis . 1673

Publicæ felicitatis gaudijs, quæ non unius tantum Gandiæ Ducatum, vel Hispaniarum, aut Romani Imperij regna, sed universi orbis Christiani amplitudinem, in hac felicissima *Sanctitatis tue* ad publicam venerationem inauguratione, complexa sunt, accessuri; nullo commodiore tramite ad destinatam exultantis animi metam, nos perventuros arbitrati sumus, quam si fortunatissimorum *tue sanctitatis* auspicio originem sequeremur **SANCTISSIME PATER FRANCISCE BORCIA**. An enim dux illa, mors inquam oculatissima, ad exultandum de *tua* apotheosi non rectâ præluceret facem, quæ futuræ *Sanctitatis tue* vivam imaginem, in vultu mortuali Isabellæ Augustæ, *tibi uni*, palam omnibus per lineamenta horroris plenissima demonstravit? O veræ sapientiæ perspicacissimum ducem! cujus vocationi suffragatura providentia cœli, non eximiæ cujusdam Sanctitatis ideam admovit, sed Augusti funeris urnam, quasi monumentum Platonis aperuit, ut plus valeret morte tabescentis Augustæ muta oratio ad vitam Philosophicam **BORCIÆ**, quam exemplaris autoritas regum, ad vitæ subditorum emendatricem censuram.

Etenim sequax clientum natio, propterea assimilari genijs principum studet, ac more Prothei omnes in formas mutatur, quod unus tantum gratiam ambiant universi, ad cujus charitatem obsequij quotidianâ continuatione certatim currunt; quam sanè frustra speraverint illi, quos ab exemplo principis morum similitudo sequestrat. At vero quorum vita ad spectaculum Imperatoriæ mortis statuitur, moresq; & consilia, ac totius ratio fortunæ secularis, ad amissim prævisæ æternitatis castigantur; non fallacem regum, Cæsarumq; gratiam adspirant, sed summam beatitudinem suam, & immortalem Numinis gloriam rebus omnibus anteponunt.

Sit ergo sol quidem, potentissimorum principum majestas, cujus fecundo calore foveantur, crescant, vigeant ejus subjecta, ad cujus conversionem, heliotropia populorum circumagantur. At

quantus quantus est orbis terrarum, dum accuratissimâ vigilantia, lunam suæ pulchritudinis jacturâ marcentem observat, majore rapitur admiratione ad hujus deliquium, magisq; afficitur, quàm ad ortum rutilantis auroræ.

Ita SANCTUS FRANCISCUS BORGIA, Dux olim Gandiæ, postea SOCIETATIS JESU Generalis tertius, *natus est filius bonæ mortis*, quæ tunc illi futuræ Sanctitatis semina, quasi radios lucis vitalis infudit, cum Isabellæ Augustæ Imperatrici, mortalem vitam eripuit. Quod quidem, ne quasi paradoxum videatur, argumentis fidem orationi quærat, & ætas FRANCISCI tenerior, cœlestis gratiæ auspicijs instituta, & plenior ab aula Cæsarea, Marchionatu Lombardiæ, & Gandiæ Ducatu maturitas, ex contemplatione mortis, vitæ gradum adspirans celsiorem; ac demum omnium virtutum radijs, atq; meritorum splendore clarus meridies.

Nam ut primum ætatis crepusculum silentio libem, cui ad avitæ religionis apicem, omnisquæ virtutis fastigium destinata, hinc Magistri Theologi vigilantiam, inde nobilis Equitis prudentiam, quasi geminas Intelligentias, Dux Parens admoverat; ut adhuc ex vere felix auguraretur Ecclesia, quantum *Soliste* radiaturus in solstitio esset. Una me pietatis species rapit, quâ vix dum decennis, non atroci, aut molesto supplicij metu, sed spontè genio proprio incitatus, vim Numinis medullitus venerari, præcipuè autem sollicitare, ut morti fospitem eriperet Matrem; nunc tenerum, atquæ innoxium corpus abstinentiâ, nunc membra delicata flagellis maccare, & cœlo devotam hostiam consecrare; nunc in oratorij conclave secretum se se tubducere, hic ostio clauso jucundas precibus horas ducere, ne quis tantæ virtutis Sacrificium profanus arbiter impediret, aut clamor intemperans familiæ strepentis obtunderet: hic flexo poplite, ore placido, vultu sereno, oculis rorantibus, manibus in cœlum sublati, totam faciem inundante cordis ardore, tantum ad singultus, & suspiria vacare & adhuc in terra positus cœlo misceri, atquæ divinis colloquijs satiari.

Sic namquæ vis illa caloris, ac potentia lucis cœlitus affulgentis hauritur, quâ vernantibus hortis, plantarum primitiæ ad spem futuræ fertilitatis erumpunt, eò felicius quò vigilantior cultoris earum, in cunabulis custodia est. Ut enim frutices arborum, ac novellæ planta-

7
 plantationes obsequuntur agricolæ, cujus manu ductione, vel in
 altum enituntur, vel pronæ deflectunt in terram: Sic tenellorum
 animi, parentum, magistrorumquæ auspicio, quorum sententijs ve-
 luti divinæ mentis oraculis detinentur, certissimâ, & in secutur am-
 ætatem mansurâ magine efflorescunt. Nec aliter suus BORGIAE te-
 neram indolem genius poliebat, ut rarum quidpiam emicaret in eo,
 velut olim Aftyagis Cyro præcox ingenium, & curiæ capax præ-
 texta Papyrij. Præcipiebat annos gratiâ, & virtutis specie, & æta-
 tis flore collectâ; accendebat amores omnium modestiâ suâ, nequæ
 ullus erat in aula, quem non idoneo officio demereretur: morum
 candore paribus, observantiâ majoribus, pietate parentibus, religi-
 one Deo charissimus. Sed, cum scenam pueritiæ ita ex arte laudi-
 bus impleas; Eheu FRANCISCE! quorsum spes nostras, tam acerbâ
 factorum invidiâ, tuæ infirmitatis præcipitabit diurnitas? semestri
 jam turbine Florem nostrum tempestas verberat: quid si prostra-
 verit? quid si nascentem rosam pruina decoxerit? oris decor emar-
 cuit, oculorum vigor elanguit, purpuræ genarum pallor illudit: de-
 sunt brachijs nervi, pedibus firmitas, exhausti corporis macies, ægrè
 speratæ maturitatis spem reliquam facit. Utinam avertant Superi
 cladem istam! Utinam hæc virtus, adulti solis instar quàm diutissi-
 mē luceat Gandiæ! At at, triste præsagium anxios discrutiat ani-
 mos, mentesque confundit mortalium: quadraginta jam dies hor-
 rendis moribus quatitur tellus; acerbius quidpiam sive Hispaniæ,
 sive orbi terrarum fata minari videntur; non ulla mortalibus dies,
 noctesque securitas, cœlum irascitur, terra contremiscit, montes ver-
 ticibus nutant, effusæ in campestria urbes, aræ, foci, laresque deser-
 ti, sub papilionibus vita traducitur. Parcite FRANCISCO Superi,
 parcite Parcæ, nec indigno, in cuius auxilium vestræ festinent gra-
 tiæ, quique inter Flaminum præsides olim mereatur purpuram cum
 virtute gestare. Ergo innocentiae precum tuarum, FRANCISCE de-
 beat terra clementiam cœli, & iratum Europæ flagitijs Numen, sup-
 plicationibus tuis flecti, ad commiserationem patiatur. Reddita
 cœlitus tibi salutis gratia, reddit etiam vultum placidis rebus respu-
 blica, quem adversæ vices exhausserant, & quàm fortunam nostram,
 tam domum paternam, in tantis cladibus, & negotiorum æstu, sani-
 tas tua cum sensu voluptatis incredibili refrigerat.

Sed erit, qui in laudum domesticarum splendore aulicam majestatem desideret, ut virtutem hactenus ædium paternarum custodiâ, quasi viscerum claustris impeditam, intra tropicos aulæ vibrantem radijs contempletur. Cui quidem desiderio, quâ Parentis Ducis consilium, quâ propria indoles animi pridem occurrit, & FRANCISCUM Augustissimæ Principum aulæ, atque gratiosissimæ familiaritati Cæsaris Caroli quinti devovit. Siccine sapientissime Dux, in aulâ FRANCISCUS? An auream compedem, quæ licet pretiosa sit, stringit? opulentæ pulchritudinis virtutum domi partarum, in aulâ juvenis jacturam faciat? hujus pelagi monstra, & mortis plena pericula juvenis evitabit? quæ cautissimos quosque Ulysses, & Æneas terruerunt? non est aula Cæsaris, inquit, charybdis, & Scylla, sed Schola virtutum, quæ à ceteris aularum exulant, in hac exulant. Torques autem, oneri quidem erit, sed & honori. Nec nimis formidandum est naufragium, illi, cui favent sydera, servit Favonius, clavum tenet religio, sociæ virtutes remigant. Pernitiosa sanè contigerit oceani navigatio multis, at pluribus extitit salutaris. Age sis tantum FRANCISCUS, Sacram anchoram solve, & optatum ad littus appelle.

Verum attende, quod in Regiâ, multitudo nobilitatis, ac principum, opes, honores, famam, amicitias quærant, & licet nundinarum laboriosissimum negotiationis genus exerceat, is tamen solum in hoc freto portum meretur, qui assiduâ curâ, & labore, omnia illic studia molli jucunditate blandientia, in usus flectat severiores, & semper in delicijs, respiciat ad idoneam industriæ suæ, curarumque materiam. Quemadmodum enim acerrimus quisque labor, sæpe ad oblectationis dulcedinem mansuescit: ita ludus aularum potest severiore intentione temperari, ut divertat in justî laboris gravitatem. Cui namque bono illaremissio, atque otia, quibus palatia stipantium luxus vibrat? nisi clientis regant prudentiam, qui inter hæc fugitivæ felicitatis simulacra, imprimis ferat in oculis, se nondum esse felicem, quæratque fortunam, quæ se ipsam non nisi in mercedem laboriosæ fortitudinis, & maturæ sapientiæ consecravit.

Jam verò, quâ causâ, quo vultu, quibusvè moribus putatis, A: illas Syrenes excepit BORGIA, quod nec auditæ nocuerint, nec rusticè contemptæ, hospitem quasi intempestivè philosophantem proscri-

proscripserint? An eo aspirabat, quod pulchrum ipsum regiae nomen, & in proceribus numerari? An quia hæc prima libertas à Scholis, & præceptorum supercilio divertentium? An quia nihil jucundius, quàm principum gratia, nunc colloquijs, modò vultus comitate beari, & quàm avidissimis pectoribus de illa felicitate bibere? An ideo existimatis, versatilem animum, in diversa composuisse, & motus, affectusque, quicunque juvarent, saltem in speciem induisse? nequaquam sanè. Non ille egestis Patrimonijs longæ spei miseras emere intendebat, nec frangere animum lenocinio tam lubrici moris, quasque voluptates simulantis; nec eminere per audaciæ titulos, nec ad subtilitatis gloriam contendere per famosæ æmulationis intempestivas victorias. Sed arte, scilicet, has magnificentiæ pompas adgubernavit, potitus quidem ubique comitatus publicam famam, sed intra temperantiæ metas: ad ea quoque Christiana ordinis Equestris officia industriam inflexit, quæ ita placerent Cæsari, ut Deo non displicerent Testis ipsa Majestatis Cæsareæ autoritas quanta ejus industria merendi benevolentiam aulae, quantus amor, fidesque Principum, quodam quasi sapore insinuans officiosam gratiam, parèsequè reposcens à majestate affectus, quæ securiores etiam aditus ad honores, primum Equestris ordinis, dein Marchionatus, ac demum Præfecturæ Augustæ rerum equestrium, per ingeniosam virtutem aperuerat: quorum tamen ipse ornamentorum suorum, in tam augusto theatro non spectator videri malebat, quàm scenam implere.

Ateorum studiorum oblectamenta quibus aulae suorum exoneros curis animos pascunt, quàm temperatissimâ ratione libabat. Durarum artium in palatio indulgebat exercitijs, quâ Musicæ, quâ Mathematicæ: ruri autem in gratiam Cæsaris, venationibus immorabatur, atque aucupijs, quod ista quasi præludia quædam militiæ, ac simulacra belli Augusto placere animadverteret. Hæc tamen omnia honestatis illectamenta, seu amœna camporum, seu læta nemorum, seu purum ætheris, five pernicitas, & pugna volucrum, five celeritas canum, animæ, quàm oculorum voluptati potius instruebantur; hos ille apparatus venaticos, in Sacræ contemplationis ingeniosam flecebat materiam: plausus ille venantium, adumbrabat ejus animo totam illecebrarum secularium pompam, in qua argenteo, aureoque venabulo confugebat cupiditas mortalium corda; laqueos,

laqueos, & retia insidiosæ voluptates tendebant incautis; accipitrum, & falconum incicures aves grassantium rabies, hostis tartarei, in mortalium genus odium implacabile referebat; capta præda, speciem animæ flagitio irretitæ representabat; grex circumlatrantium canum, moribus adulantium argumentum dabat; equitum insequentium splendidæ turmæ, ad honorum, & momento triumphantis ambitionis speciem adornabantur; totum in prædam, lucrumquæ reputante FRANCISCO, quod ab urbano segregatus tumultu, tanto spectaculo apud se ipsum frueretur, facileque conciperet in agris Deum, & meditabundus rure frueretur alceterio, cujus tirocinium in aula, consilio, & virtutum serie jam præcipiebat.

Vidisses florem nobilitatis familiæ ejus, fragrantem odore Domini, hunc exemplo præire, illum observantiâ sequi, utrumquæ quotidie justitiæ, ac religioni litare; ludum alearum proscribi, & quidquid alienum gravitatis, sacras exomologeses, & Synaxes hebdomadatim fervere, integritatem sectari, Spiritualium colloquijs frui, necessarium aulici munus cautè, nec nisi armatum cilicijs obire, Cæsari, Imperatrici, omnibus officio pietatis facere satis, ab omnibus FRANCISCUM in cælum extolli. Adeò multorum obsequiorum labor versabat BORGIAM, ut ad unam Sanctitatis elegantiam formaretur: verum ut ab aulæ licet augustissimæ complexu, in orbis universi gaudium ederetur, unica mors iconoclasta supremam imposuit manum, ultimamquæ lineam duxit, & ita plastices, paradigmatices, imò & omnes pingendi expressit apices in FRANCISCO, ut opus quovis Palladio prodiret illustrius, fieretquæ publicâ Ecclesiæ luce dignissimum.

Jam fatis Isabella Augusta cesserat, cui ab obsequijs aulæ Cæsaris ad placitum erat BORGIA; committitur ei Toletæ Granatam deferendi funeris provincia: fidus ab arcanis munus exequitur, panditur Granatæ sarcophagus, en Isabella! eheu quale spectaculum! horroris, & graveolentiæ plenissimum. Nosti Marchio Imperatricem? intueri, jura Augustam, specta in Helena tua, larvam mortua-lem! *Heccine illa lumina quæ omnium in se oculos converterant? hæc illa venustas, quæ aliarum formas extinxerat? tunc Isabella? tunc Augusta?* Quam te, ô pulcherrima mulierum, quam te deformam reddidit violenta fati necessitas? Illa, pro dolor? corona Majestatis
Impe-

Imperatoriae, illud majorum suorum decus, illa aulae suae gloria, illa regnorum gemma, illa stupendae elegantiae Heroïna, illa syderum Cynthia, illa nivei candoris anima, illa fidei rupes constantissima, dejecta, prostrata, extincta, deformis, in urna jacet! Ex throno majestatis devolvitur in hunc pulverem; ex adorato splendore, ad tam horrendas mortis umbras recidit; ex augustissima thori charitate, ad triste divortium sempiternum rejicitur; ex apice summæ gloriæ, ex medijs beatæ fortunæ gaudijs, inter ipsa seculi blandientis oscula, morsu lethali, mœrore, funere, obruitur. Quàm benigna clientibus, quàm chara singulis populorum, Italiae, Germaniae, Hispaniae, tua erat Isabella majestas! quantum comitatus in sermone, Sanctitatis in moribus, amœnitatis in oculis, pompæ in gloria, humanitatis in gratiâ quam nunc, in squalore averfantur, in pallore horrent, in foetore subterfugiunt: nemo Isabellam in Isabella, nemo Augustam amplius, aut videt, aut credit. Heu quantum mutata ab illa! ut cinis purpuræ lucem exstinguit! ut fugit corona! ut excidit sceptrum! in quantas cavernas oculi refugerunt! os olim roseum, & labia rosæ quantus vermis depascitur! Heu quoties, hæc mihi tam horrendâ, tam alienâ, per somnum, per ipsas vigilias occurrens imagine! quoties hoc pectus, aliàs ad tela impavidum, subito terrore implebis, horrore constringes, sudore proluēs! *tunc Isabella? tunc Augusta? fallunt oculi? aberrat mens? sed non fallunt: nimirum, hæc rerum humanarum vicissitudo est, in nunc fragile illud forma bonum admirare.*

Benè est, FRANCISCUS; Parens ereptus, erepta socia, monet Isabella, fugit mundus, vocat cœlum, instat æternitas: & nondum calcamus seculum, excedimus mundo, accedimus Deo? nondum ad motum animorum, ad capeffendum cœli oraculum, ad beatæ æternitatis consilium, nondum satis repandum clamat sepulchrum: gelidi prædicant cineres? mortua, quàm viva facundior perorat Isabella? etiam persuasit. Altiùs nempe FRANCISCUS, aulae imbibebat stylum, non nisi vigilem, & ad omnia attentam sedulitatem evasuram in aula. Nam velut plantas, arboresquæ exigua semina concipiunt, & modico saltu ingentes fluvios emetimur in fontibus: ita sæpè ad felicitatis incrementum in aulis, sufficiunt parva initia, & quæ oculos facillimè lateant, ludo, atque otijs infasci-natos. Sed la-

tere non potuit Argum nostrum suæ felicitatis origo; coniecit ex
 orchestra funebri, unum Isabellæ inglorium saltum, è throno in-
 tumbam, cum scilicet, ex tropicis humanæ gloriæ in pulverem ex-
 cussa est Imperatrix; in quo, tam firmum arcanae Philosophiæ fun-
 damentum jecit, ut perpetuam sibi sollicitudinem indiceret, per mo-
 lestias corporis macerandi, laceffitamque paupertatem, sinceros ani-
 mos sideribus transfundendi. Vale, inquit, chara propinquitas, va-
 lete liberi, & Sanguis meus! vale Gaudia, mihi quondam dulcissi-
 ma patria, vale corona ducalis, honorum infulæ, Cæsaris gratia,
 multis optata supplicia, mihi & dolorum, & gaudiorum seges opu-
 lentissima; inveni portum, Spes, & fortuna valete. Non Platone,
 non Aristotele, sed morte magistrâ didici, quantis casib⁹ humana om-
 nia vertantur, & nihil tam securis radicibus niti, in quod violentia
 factorum non valeat. In uno, eodemque vestigio itabis? at in eo-
 dem statu permanet nihil. Altius fastigium petes? apertior tempe-
 statibus fortunæ, non sæculi vices, non inconstantiam dignitatum,
 intacto remigio evades. An eos saltem inter honorum infulas, &
 largas opes, arbitrare stabili firmitate securos, quos regalis aulæ splen-
 dore coruscos, armorum excubantium tutela circumstat? sævior il-
 los furia territat: tam ille timere cogitur, quàm timetur. Sit licet
 satellitum manu septus, & clausum ac protectum latus numeroso sti-
 patore tueatur, quàm securos non finit esse subjectos, tam oportet
 ipsum non esse securum. Exigit poenas de potentioribus sublimitas,
 quos sua prius potestas terret, quàm faciat esse terribiles. Arridet, ut
 eviat; blanditur ut fallat; illicit ut occidat; extollit ut deprimat;
 fœnore quodam nocendi, quò fuerit amplior summa dignitatis, &
 honorum, hoc major exigitur usura poenarum. Sed nec illi aurâ se-
 cundiore navigant, quos indulgentia Pluti sua felicitate evertit, hoc
 est, quorum animos pecuniarum ingentium, vel exstructi aggeres,
 vel defossæ strues, cogitationis incertæ sollicitudine discrutiant, ne
 prædo vastet, ne precussor infestet, ne inimica locupletioris invi-
 dia, calumniosis litibus inquietet. Non ciborum, somnivè securi-
 tas: suspirat in convivio, bibat licet gemmâ, & cùm epulis marci-
 dum corpus thorus mollior alto sinu condiderit, vigilat in pluma,
 nec intelligit inter pretiosa supplicia auro se alligatum torqueri, &
 possideri magis, quàm possidere divitias.

Quis ceteras ægritudines animi, quis spem implacidam, aut pervigiles curas, nunc metuentis ruinam, nunc alijs imminentis proprio Marte triumphet? vita mortalium sollicitudinibus, velut assiduus sentibus horret: ambitioni, & curis, & nunquam sinceræ voluptati sic vacatur, ut Spiritus impendere diem sibi possit: est interim successura mors, quæ in ultima scena aulæum tollat, & veluti puerorum lulum finiat: ubi autem anima, & finem habitura nunquam æternitas? Sanctum ergo, Sanctum illum terrarum, ac siderum Autorem, sequamur anime, qui hominibus sponte annumeratus, nostro generi suâ morte, ad vitam iter sanxit; ejus induamur nuditate, ejus lateri, cruci, vitæ, cordi, perpetuâ, dulciq; amicitia inhaeremus. Et sciat sera posteritas, nostrorum pompam natalium, non aliam fuisse, quàm mortem meditatam Isabellæ. Sit tantum, Beatissime Pater IGNATI, tua supplicationibus nostris propitia charitas, jam sibi BORGIA, in suæ felicitatis articulo videbitur consistere.

Sed quonam pacto succedat tanta conversio, ut repente, ac perniciter exuatur, quod vel genuinum situ materiæ naturalis obduruit, vel usurpatum diu, senio vetustatis inolevit? altâ hæc, & profundâ radice sederunt. Quando parsimoniam discit, qui regalibus mensis, & largis dapibus assuevit, & qui pretiosâ veste conspicuus, in auro, ac purpura fulsit, ad plebejum se, ac simplicem cultum quando deponit? fascibus quoque oblectatus, ac honoribus, esse privatus, & inglorius non potest. Dux olim stipatus clientum cuneis, & frequentiore comitatu officiosi agminis honestatus, pœnam existimat esse, eum solus est. Tenacibus semper illecebris necesse est (si antè solebat) vinolentia invitet, inflat superbia, iracundia inflammet, rapacitas inquietet, crudelitas stimulet, ambitio delectet, libido præcipitet. Ubi, quem seculum nauseat, egestatis amor, sui contemptus ambitio, desiderium crucis, & mori pro Christo? hæc amatores seculi, & ipse FRANCISCUS aliquando secum.

At postquam impressæ mortis magisterio, superioris ævi caligine abstersâ, serenatum, ac sudum in pectus desuper se lumen infudit; postquam cœlitus ex morte Spiritu hausto, illum in novum hominem nativitas secunda reparavit, illico confirmare se dubia, patere clausa, lucere tenebrosa, facultatem dare, quod prius difficile videbatur, geri posse, quod impossibile putabatur: ut sole clarius

innotesceret, terrenum fuisse, quod ante naturaliter natum vanitati
vixisset obnoxium; cœleste, ac divinum evasisse, quod jam Spiritus
Sanctus gratiâ cœlesti animaret. O diem, FRANCISCÆ, dierum om-
nium tibi fortunatissimam, nobis optatissimam, Ecclesiæ, terris, cœ-
loque auspiciatissimam, quâ beato, tametsi levi, subitoque fufurro ad-
monitus es secundissimi venti, quem quod audiveris, navim tuam
feliciter impulit ad hæc vota, supra spem omnem, ac penè invidi-
am sublimia. Specularis jam inde rerum infra te jacentium facies,
& oculis in diversa pericula circumlatis, ipse à terrenis contactibus
liber, fluctuantis mundi turbines intueris. Amas, imò præfers titu-
lo Ducis, quæsitam inopiæ libertatem, & infestam huic consilio o-
pulentiam horres, ne suo utique gustu, eorumque affectuum, quos
perpetuo comites habet, ceptæ & impari menti vitia reponat, gra-
vesque cogitationes, & frustra in sidera conante, deducat in ter-
ram. Quantâ enim dulcedine voluptatis, & penè dissolutis gaudio
articulis incedebas, cum votorum tuorum metâ potius Romæ, sus-
cipereris hospes IGNATIO, sociorumque castis ligareris amplexi-
bus, opes, fortunas, honorum titulos, Gandiæ Ducatum, spem se-
culi, mundum univertum infra religiosæ pacis delicias, & obtentæ
Societatis felicitatem arbitrando. Quis sensus animi gestientis, at-
que de fortuna triumphantis, cum literis à Cæsare potestatem acci-
peres, Carolo nati maximo, ditione Gandiensi tuo arbitrato ceden-
di, & jubendi seculum res suas habere? Quid illud Cæsareum me-
ditabâre? *plures te emulos, quam emulatores habiturum, scilicet hujus
consilij: o veritatem oraculi! quid ad vota tanti Cæsaris, & Cæsa-
ris Phœnicis Cæsarem, Suffragia precum tuarum suâ epistolâ flagi-
tantis: Deus Optimus, Maximus, consilia tua Dux BORGIA, ad
exitum felicem deducat; quem, ut nos quoque, remque publicam Christi-
anam exulceratis hisce temporibus respiciat, precari ne desine: sic te ser-
vet ille, & sospitet.*

O diem iterum iterumque ter beatâ quâ te Sanctissime Pater FRAN-
CISCÆ, ad hanc Societatis nostræ auroram adspirasse, eidemque Sa-
cramentum dixisse, lætatur IGNATIUS, collaudat Cæsar, appro-
bat DEUS. Ingreditur illico conclave FRANCISCUS, Crucifi-
xo genibus accidit, Numini grates persolvit, moritur seculo, nas-
citur Deo. Deponit barbâ, capillo raso, vestes talari sociorum togâ,
caque

eaque trita, mutata, quasi vitâ decederet, illacrymantibus famulis, & detonsam cæsariem colligentibus lipsanon heri vice, quem mortuum jam sibi ducerent, Sanctumque colerent. Ipsemet novus Ascetanon se, non sua capere, quod rogâ publicâ Ducis, in vicem privatæ spoliatus, quasi nunc demum è naufragio emerisset; iterum genu flexus, gratulabundus & lacrymans, in supplicationes eucharisticas, & jucundissima canticorum epinicia dissolvebatur. Quàm benè Romana antiquitas, Iunonem, seu Lucinam eandem, & nuptiarum, & funerum prælidem Deam fecit, quod eadem mortalibus prima dies vitæ, sit, & mortis.

Jo nunc! inquiebat, blandimenta seculi, atque luctus, Jo mortalium fraudes, & stratagemata, & quid quid in B O R G I A M inclementius fatum decreverat, Jo cessistis triumphanti. Jam de fluctibus extuli pedem, jam evasi de naufragâ rate, & optatam arenulam securis osculis adoravi; & nunc de littore oceanum lustro, cautesque, & vada, & Scyllæ latrantis furias, quibus me iniquior tempestas propè illisit, gratissimo horrore contemno. Juvat ò Ægyptiorum reliquisse, juvat cum Dædalo labyrintho evolasse, perque fortunæ abjecta spolia, hanc conditionem emisse, quæ me hodie florentem contumacibus fatis ostendit. Sine causa exhorrueram Isabellæ vices; imò cum fœnore litabam dolori: illa me calamitas felix, in hanc vitæ felicioris extulit sortem. Ecce jam effugi fortunæ imperia, ecce paradiso insertus sum, regioni felicissimæ, lacte & melle mananti, meâque olim Gandiâ meliori; hic me miseriarum pelago vagum, humanior portus accipit, hic tranquillior aura demulcet, & jam Parcæ mitibus decretis suum in conatum excusant. O una igitur placida & fida tranquillitas, una solida & perpetua securitas ei, qui ab his inquietantis seculi turbinibus extractus, salutaris portûs statione fundatus, ad cœlum oculos tollit à terris, & ad domini munus admissus, ac Deo suo mente jam proximus, quid quid apud ceteros in rebus humanis sublime, ac magnum videtur, intra suam conscientiam jacere gloriatur. Nihil appetere jam, nihil desiderare de seculo potest, qui seculo major est.

O miseros, cœcosque amatores terrarum! ò capaces fallacis gloriæ mentes, quibus maturam pietatem, & ad obsequium Numinis philosophandi consilium, nec sua persvadet experientia, nec

iste sua matris, hoc est, mortis aureum partem, BORGIA inquam, Porphyrogenitus Isabellæ, sat claram ad immortalitatis adyta faciem præluet; tametsi jam in patriæ littore tutus consistat, jam donaria templis appendat, & in ipsa residens ara, ex qua Superis eucharisticum sæpe libabat, errores mundi naufragos, & transversa consilia liberâ contestatione promulget.

O Matrem tam beatâ Sobole fortunatam! O Sortem Societatis felicissimam! O spem IGNATII nunquam eventu præconcepto frustratam, quæ in suscepto tantæ maturitatis filio, brevi & amplexa est Patrem, & generalem totius militiæ ducem. Quam præsaga intercessio tua Societas erat, ne suas FRANCISCO delicias, ne tibi FRANCISCUM tam pretiosa tempestas honorum abriperet, quando hinc autoritas Cæsaris, inde supremi Hierarchæ Ecclesiæ favor, galarum ei, & purpuram minabantur! quasi tanta claritudo virtutis minus in togatæ religionis tenebris ad gloriam Christi, quàm in purpuræ luce resplendeat. At, immortales vobis O Superi gratias, quòd hæc infidiatricis gloriæ minas, hanc procellam capiti FRANCISCI incubantem, quâ benignitas vestra, quâ labor IGNATII sic temperatissimâ ratione permulserit, ut nullus ei turbo, Sanctitatis pulcherrimum cursum perverteret.

Euge felix Cantabria, euge Ognatenfis eremi vicinia, quibus suum etiam Phosphorus solem prænunciat. BORGIA, Ducis titulum non abjecit, sed mutavit, *universæ Societatis clavum tertium gubernator obtinuit*: videte quantum nobilitatis florem collegerit, quantos fortissimorum sociorum delectus instituerit, quantas colonias meditatus fuerit, quas partim in varias Europæ Provincias, partim in semotas Insulas maris, Fortunatas, Canarias, Floridam, Indiam occidentalem, ceterasque ad sanctissimum animarum questum traduxerit. Aperuit cælum Societatis tantis Heroibus, Claudio Aquavivæ, Hadriæ Ducis filio, deinde Generali Ordinis nostri; postea Stanislaò Kostka Poloniarum fideri; Francisco Turiano, Fabio de Fabijs: tum Rudolpho Aquavivæ ad Patrum Claudium adjuncto, eorum Martyrum duci, qui martyrij cursum ad Indos quæsitâ laureâ coronarunt.

Tu quoque, O vivum triumphatricis è morte sapientiæ simulacrum, Gandiæ sidus, Achates Cæsaris olim Caroli Quinti, *filium bo-*
na mori

na mortis, at hæres vitæ, novum jubar additum cælo, triumphæ Pater FRANCISCE BORGIA, tuamque Classem, Societatem inquam, militan- tem, quam inter seculi fluctus splendore tuo feliciter gubernasti mortalis, tuere immortalis è portu. Docuit nos Granatensis de morte Philosophia tua, è Sepulcro plusquam Diogenis dolio, non minus vivere, ac sapere, quam mori feliciter; unde didactum etiam Isabellæ Augustæ solvimus gratiarum. Facundior illa & sapientior in tumba, quam sive Romana, sive Cumana in antro Sibylla, tacens, mortua, extabescens persvasit, tibi, nobis, orbi, stultam esse Christianorum sapientiam, quæ vitam ex morte Christianam non sciret sapere. Illustrior est Granata funere Isabellæ quam Rhodus nativitate Minervæ; tantum illâ die creditur cælum aureis virtutibus depluisse. Obliteravit Isabella Cliente BORGIA, Palladis fabulam famâ meritorum, quando & Athenarum pulpita, & Babylonis gymnadas, & Memphyticas palæstras, hac unicâ dignissimâ fastis doctrinâ suâ in triumphum coëgit.

*Utinam & animos vestros triumpharet ô Academici! ô Agri Benedicti felicissimum germen, parturientis Academiae Cassoviensis electa Soboles! utinam & ossa mortualia Isabellæ tubarum instar aures vestras personarent, & Philosophica mortis contemplatio BORGIAE, attentos animos irradiaret, quid tandem oraculi caperetis? quod in luctu cadens Philippus Macedonum, *papa! quam parvam terra partem sortiti, orbem appetimus!* quod urnam intuitus, & Severus, & Maximilianus Imperator: *tu virum capies, quem tot regna, quem orbis terrarum non capit.* Quod denique ex domo æternitatis suæ, quod ex tumulo Isabella BORGIAE clamat, ex omnibus Indiarum thesauris, regnorum opibus. Hispaniarum domino, Romanorum Imperio, ex omni gloria, *solum mihi superest sepulcrum. Fallax gratia, vana pulchritudo,* abjecta majestas, omnia mortalium pulvis, tametsi colore vario pretium mentiantur; te manet una, & nunquam intermoritura æternitas.*

Jam satis Academici Philosophatum. Jam oculos, animosque à spectaculo funeris colligite, jam vos ad augustissimam sacræ apotheosæ pompam convertite, jam funeris filio, vestro in cælis tutela-

in Sancto FRANCISCO BORGHE, calentibus votis, applausu-
denibus animis, quàm devotissimis affectibus, & Sacræ solenni-
tati favete, & aureas pyramides erigite, & gemmeas corollas ne-
ctite, & cœlo coram, terrâq̃ne lætantibus, hunc immortalem tri-
umphum festivè decantando coronate.

